

שם משמאל ויקרא פרשת מצורע שנה תרע

①

יש להבין הענין של מתן אוזן ובהונות במצורע שלא מצינו בכל התורה כולה רק במלואים בכהנים: והנה בכהנים כתיב (דהי"א כ"ג י"ג) ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים, ואף שכל ישראל הם פנימיים, הבדיל את אהרן מעדת ישראל להיות פנימיות שבפנימיות, וכמו שיש הבדלה בין ישראל לאו"ה היינו שהאו"ה הם חיצוניים וישראל הם פנימיים, כ"כ יש הבדלה בין כהנים לישראלים, שהם פנימיות הפנימיים. וע"כ כאשר נעשו כהנים ונתהוו ברי' חדשה הוצרכו ליתן על תנוך אוזן ובהונות [והטעם י"ל, דהנה אברי הידים והרגלים מתפשטים מן הגוף כמ"ש מהר"ל ז"ל ונוטים יותר אל החיצוניות, וגם האוזן יש לה התפשטות כאמרם ז"ל (כתובות ה' ב) אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים מפני שהן נכוות תחילה לאברים, ונראה הטעם שנכוות תחילה לאברים מה"ט מפני שיש להן התפשטות יותר מהגוף, וכשתעיין ותדקדק בטיב האברים תמצא שכל האברים יש להם תנועה, שהנפש שהוא בפנימיות הגוף יש לה כח להניע את האברים, חוץ האוזן שאין לאדם כח להניע את האוזן כלל, וע"כ מפני שהיא רחוקה יותר מכחות הנפש ואין בכח הנפש לנענע אותה, וע"כ הכהנים שנתהוו פנימיים צריכים האלו שרחוקים מפנימיות הנפש להתקדש עוד יותר ע"י מתנות תנוך ובהונות למען יכללו גם הם בפנימיות]. והנה מצורע נעשה נבדל מכלל ישראל ונעשה חיצוני כמ"ש חז"ל הוא הבדיל הוא יבדל ומושבו חוץ למחנה חוץ לחומה כמו שהוא חיצוני, כי ע"י חטא לשה"ר יוצא ממעלת ישראל שהם פנימיים כמ"ש המהר"ל ז"ל עמ"ש במרע"ה שראה בהן דלטורין אמר שמא אינן ראויין להגאל עי"ש, וע"כ כאשר נטהר למען יתהוו שוב פנימי הוא ענין הוי' חדשה כענין הכהנים במלואים, וע"כ הוצרך ג"כ מתנות תנוך אוזן ובהונות. ובפסיקתא (פ' מ"ח) אמר הקב"ה למשה אמור לאחריך אהרן חסד גדול עשיתי עמך וכבוד גדול חלקתי לך שנשרפו בניך אני נתתי אותם לפני מכל המחיצות וכו' וכל שהוא נכנס לאוהל מועד שלא ברשות נצטרע וכך היית מבקש שיהיו בניך מצורעים מן יושבים לפני מכל המחיצות היית מבקש שיהי' יושבים לעצמם חוץ לכל המחיצות וכו', הרי שכהנים הם פנימיים היפוך המצורע, וע"כ בטהרת המצורע שהוא לעשותו פנימי, הוא מעין ענין התקרבות הכהנים:

תק"ט פ"ט (ס"ח ע"ג)

②

ב) והקריבו לפני ד' וכפר עליה וגוי' (וי"ב, ז'). בפשוטו היה נראה לפרש תיבת וכפר עליה, שזה גמר טהרתה, דמחוסר כפורים אינו נכנס למקדש ואינו אוכל בקדשים, ורק לאחר הבאת קרבנה נגמרת טהרתה. אכן עי"ש ברמב"ן, שתקריב כופר נפשח לז' ... כופר נפשח... ורבותינו אמרו בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אוזקק עוד לבעלי וכו'. ועיי' כלי יקר שכתב, שכפרה זו היא על העון הקדום של חות, שגרם לה צער לידה וכו'. והנראה לבאר בזה, דהנה הקב"ה אסר על האדם ואשתו אכילת עץ הדעת, וצריך להבין - חלא בכל יום אנו אומרים בתפילה אתה חונן לאדם דעת... חננו מאתך דעה בינה והשכל, ומי"ט לא ירצה הקב"ה שיחכם האדם עי"ז שיאכל מעץ הדעת. והרבה ראשונים ביארו שענין צלם האלקים אשר נתן הקב"ה לאדם קאי אחכמה ודעת. והרמב"ן (בפ"י עה"ת לפי בראשית ב', טו) ביאר שהאכילה מעץ הדעת טו"ר לא היה מכניס לאדם יותר חכמה ודעת, אלא רגש של רצון תאוה והנאה. וזה כמעט זהה עם משי"כ חרמבי"ס בספרו מורה נבוכים (בתחילת הספך, פרק ב').

והנראה לפרש בזה על פי מאי דאיתא בגמרא סוף פרק ג' דנדה (ל':) דרש רבי שמלאי, למה הולד דומה במעני אמו ... ומלמדיו אותו כל התורה כולה... וכיון שבא לאויר העולם, בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה וכו'. [ועיי' דברי הרמ"א ליו"ד (סוף סי' רס"ה) שליל שבת לאחר שנולד זכר נהגו לעשות סעודה ומשתה, ועי"ש בטי"ז שהביא מהדרישה שענין סעודת השלום זכר הוא בחינת סעודת הבראה על כך ששכח התינוק את כל תורתו]. וחוא תמוה, מדוע יעשה המלאך רשעות שכזו לשכחו כל מה שלמד. [עיי' בזה בס' נפש הרב (עמ' ט"ו)].

והנראה לומר בזה, דרז"ל דרשו עה"פ אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, שמעלה גדולה היא לעמול בתורה. [וענין זה של עמלה של תורה היינו שימשך בלימוד תמידי, הצלחתו.]

ועיין מורה נבוכים (ח"א פרק ל"ד) שהמשיך הרמב"ם משל, שאם יעורר האדם את חברו באמצע הלילה ויקיצנו באמצע שינתו, וישאלנו אם הוא רוצה להשיג חכמה, בודאי יאמר שכן, שחרי האדם בטבעו סקרן הוא (אינקוויזיטייוו) ורוצה לדעת את הכל. אבל אם יאמר לו - נו, טוב, תפסיק לישון ותעמוד על רגליך ותלך ללמוד, ותרכוש חכמה, ימאן בזה, כי כל אדם עצלן הוא בטבעו, וחושב בשעת מעשה שכבר יש לו די חכמה.

ונראה דזה היה חטאו של אדם הראשון בעץ הדעת, שבאכילה ממנו נופלים במוחו ידיעות וחכמות מבלי יגיעה. וזה חטא חמור. ואילו לא רצה אדם הראשון לקבל את החכמה במהירות תיכף ומיד מבלי שום יגיעה מקודם היה מספיק מקצת יגיעה. ומחמת החטא עונשו היה שמעשיו צריכים יותר יגיעה, ונמצא שהעונש היה מדה כנגד מדה. ונקנס האדם במיתה עבור חטא עץ הדעת (ואל עפר תשוב), וכן נתקללה וזחו ענין הכפרה הנצרכת ליולדות, שנשבעת שלא תזקק לבעלה, כלומר, שכל אדם חוזר ושונח עוד הפעם בחייו שלו - על חטאו של אדם הראשון, שלא רוצים ביגיעה ובעמל המביאים לידי ברכה והצלחה,

(3) י"ג

(יג, ב) אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת, והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן. ובהעמיד הביא בשם זוה"ק דאדם משמעו חשוב [אתם קרויים אדם ואין עכ"ם קרויים אדם], ויש לחמה הא צרעת באה על חטא לה"ר וכבר אמרו חז"ל נאמר חמשה פעמים תורה גבי צרעת ללמד שכל המספר לה"ר כאילו עובר על חמשה חומשי תורה, והרבה האריכו בנות לה"ר יותר העבירות שכאו עליהן צרעת כגון צרות עין ועד, ולמה מצוית התורה דין צרעת באדם חשוב.

הנה בתורה שבע"פ האריכו לבאר הסכות שגורמות צרעת בעור האדם, נגעי בחים, נגעי בגדים, אבל בתורה שבכתב אין מה כלום כי אם רק רמז מצורע - מוציא רע. צרעת עין. הלא העיקר הוא לעמוד על שורש חטא שמביא לידי צרעת ולפרוש מלה"ר ומרכילות ומצרות עין וכדומה לזה, והיה לתורה שבכתב להאריך בנות לה"ר, ובפרשת תזריע מצורע לא נאמר אפי' ה"ת של לה"ר כי אם בפרשת קדשים כתוב לא תלך רכיל בעמך.

הנראה בזה שגלות האדם אינו נמדד בזה אם יש לו נגעים או אין לו נגעים או אם לומד מוסר או אינו לומד מוסר, אלא אם עושה תחבולות להיטהר מנגעיו, ולפעמים אם ילמד הרבה ולא יתקן מעשיו הרי הוא בבחינת שחמתו קודמת למעשיו, שאין חכמתו מתקיימת.

אדם - אדם חשוב הוא - כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבני הכהנים, שמחפש רפואה לנגעיו, וכופה את עצמו לבא לכהן, מי שתפקידו לרפאות בניי מדברים המזהמים שמהמים את רוחו ונשמתו ומטמאים אותו, לרופא רחוני, ומגלה את נגעיו, זהו אדם חשוב, וזהו העיקר, ואיך זל גמור בתורה שבע"פ.

ואם מתחלה קשה לו לבא, ובא כאילו בעל כרחו, והובא - ע"י אחרים, אבל לכסוף יבא מעצמו כי בנפשו הוא כזה"כ או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן ובא - מעצמו - אל הכהן, ואז כבר יקדע לו סבת הנגע, והנגות החורבן שלה"ר גורם.

וכדברי המגיד מדובנא כי המספר לה"ר אינו יודע גדל הרעה שהוא מביא למטה וקטנות למעלה, וכמה גדול כח הדיבור להזיק ולחבל, מה עשה הקב"ה הוא מענישו בנגעים ועושה אותו "מצורע", הנגעים כידוע מטמאות רק עפ"י דבור של הכהן היינו אם יאמר הכהן טהור יהיה טהור ואם יאמר טמא יהיה טמא, ללמד אדם דעת כח וגבורתה של הלשון. כי החיים המות ביד הלשון. ולכן מפרש ואומר הכ' זאת תהיה תורת המצורע כיום טהרתו והובא אל הכהן, ומה ידע ויבחן גדל כחו של הדיבור ולא יקהל עוד על פיו להוציא דבור של הלשנה בשפתיו.

ובגמ' ברכות יז: באמרו הרבה דברים שהיו חז"ל אומרים בגמ' תפלתם, ואיתא מר ברי דרבינא כי הוה מסיים צלוחי אמר הכי אלקי בצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדם ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך וכי יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי, ובתפלות של שאר האמוראים לא הזכיר הסיים של יהיו לרצון וכי, הלא דבר הוא, וראיתי בס' א' שתפלת אלקי בצור שאמר מר ברי דרבינא הוא באור של יהיו לרצון אמרי פי, שאיפתי יהיו לרצון אמרי פי אם יצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך.